

УДК 336.201

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-260-4-98-101

ЛОПАТОВСЬКИЙ В. Г.,

ГРИЦАЮК М. В.

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ-ПІДПРИЄМЦЕМ

У статті оцінено основні системи оподаткування фізичних осіб-підприємців, а саме: загальну та спрощену системи оподаткування. Здійснено порівняння особливостей єдиного податку для окремих груп спрощеної системи оподаткування. Проаналізовано класифікацію систем оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців, наведено характеристики за кожною із них, на основі яких окреслено переваги та недоліки.

Ключові слова: платник податків, фізична особа-підприємець, загальна система оподаткування, спрощена система оподаткування, єдиний податок.

LOPATOVSKEY V.,

GRYTSAYUK M.

Khmelnitskyi National University

FEATURES OF CHOICE OF THE SYSTEM OF TAXATION BY THE INDIVIDUAL ENTREPRENEUR

The purpose of the article is to study the peculiarities of taxation systems for entrepreneurship incomes - individuals-entrepreneurs: detailed study of tax rates, permitted areas of activity, number of employees for each group of simplified taxation system; defining characteristics of the general system of taxation, identifying the advantages and disadvantages of each. The article assesses the main systems of taxation of individual entrepreneurs, namely: a general and simplified taxation system. A comparison of the features of the single tax for certain groups of the simplified taxation system is carried out. The classification of income taxation systems for individuals-entrepreneurs is analyzed, characteristics for each of them are presented, on the basis of which advantages and disadvantages are outlined. Therefore, analyzing the above information, it should be noted that both general and simplified taxation systems have their advantages and disadvantages. The advantages of the general system of taxation are: unlimited number of employees, the volume of income received and the choice of any kind of activity, and the disadvantage is the obligatory maintenance of a large number of accounting documents. The advantages of the simplified system are the less accounting operations, lower tax rates, disadvantages - the restriction of the number of employees, the limitation of the annual income, the prohibition to engage in certain types of economic activity. A simplified taxation system for individual entrepreneurs is more loyal and clear in administration than general ones. It is also more convenient to use for individuals-entrepreneurs who just start their business. When choosing a taxation system, it is necessary to calculate in advance all the advantages and disadvantages of these systems, consider the type of activity in which the individual entrepreneur plans to work, the estimated income and choose the most optimal both in the administration and in taxation

Key words: taxpayer, individual entrepreneur, general taxation system, simplified taxation system, single tax.

Постановка проблеми. На сьогодні в умовах значного рівня невизначеності та тінізації економіки, високого рівня інфляції, непостійності законодавства, основним напрямком розвитку України є ефективне та цілеспрямоване застосування державних інструментів для поживлення розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Одним із них є регулювання систем оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб-підприємців (ФОП), оскільки регулюючи розміри оподаткування доходів ФОП держава забезпечуватиме стабільну дохідну частину бюджету за рахунок сплати податків, ефективніше контролюватиме даний сегмент, збільшуватиме зайнятість працездатного населення. Варто зазначити, що в результаті постійного реформування та вдосконалення механізмів оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців, на сьогодні залишається актуальним питання виваженого та обґрунтованого вибору ними раціональної системи оподаткування з урахуванням особливостей їхньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості вибору системи оподаткування фізичною особою-підприємцем, їх переваги та недоліки, принципи та механізми роботи, практичне застосування цих систем у вітчизняній практиці досліджували такі вчені, як Білецька Г.М., Коваленко С.О., Карліна М.І., Ліпич М.А., Орлова В.О., Цимбалюк І. О. тощо. Коцупатрий М.М., Ковач С.І. та Безверхий К.В. [1], у свою чергу, проаналізували існуючі системи оподаткування доходів суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб-підприємців і визначили їхні переваги й недоліки з точки зору обліку доходів і витрат, оподаткування доходів, організації податкової та спеціальної звітності. Однак в умовах постійної зміни ринкових умов діяльності економіки, законодавства вище зазначена проблема не втрачає актуальності та потребує подальшого детального обґрунтування.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей систем оподаткування доходів підприємницької діяльності – фізичних осіб-підприємців: детальне вивчення ставок податків, дозволених напрямів діяльності, кількості найманих осіб для кожної з груп спрощеної системи оподаткування; визначення характеристик загальної системи оподаткування, виявлення переваг та недоліків кожної.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки одним з важливих складових процесу стимулювання економічної конкурентності є підприємницька діяльність фізичних осіб-підприємців. Відповідно до ст. 42 Господарського кодексу України підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [2].

На сьогодні з метою оподаткування доходів, що отримані від здійснення підприємницької діяльності, для фізичних осіб існує дві системи оподаткування доходів, кожна з яких регулюється окремими статтями Податкового кодексу України [3] і має певні переваги та обмеження, а також різний порядок оподаткування таких доходів, ведення обліку доходів і витрат (рис. 1).

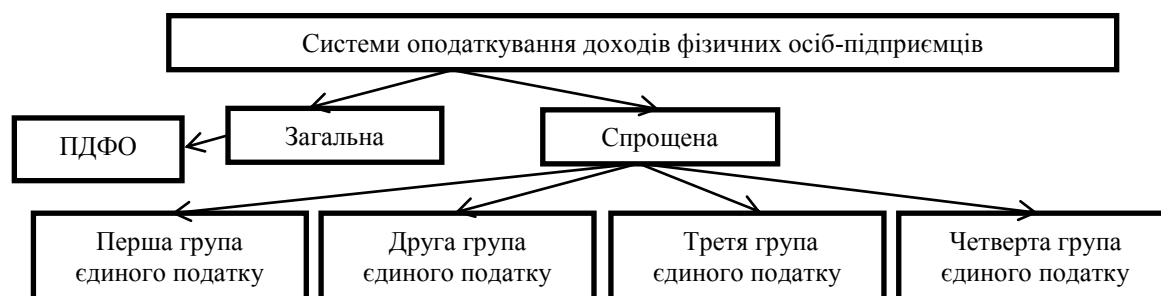


Рис. 1. Класифікація систем оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців

Вимоги до платників податків на загальній системі оподаткування встановлені ст. 177 Податкового Кодексу України [3]. Основні характеристики загальної системи оподаткування наведені на рис. 2.

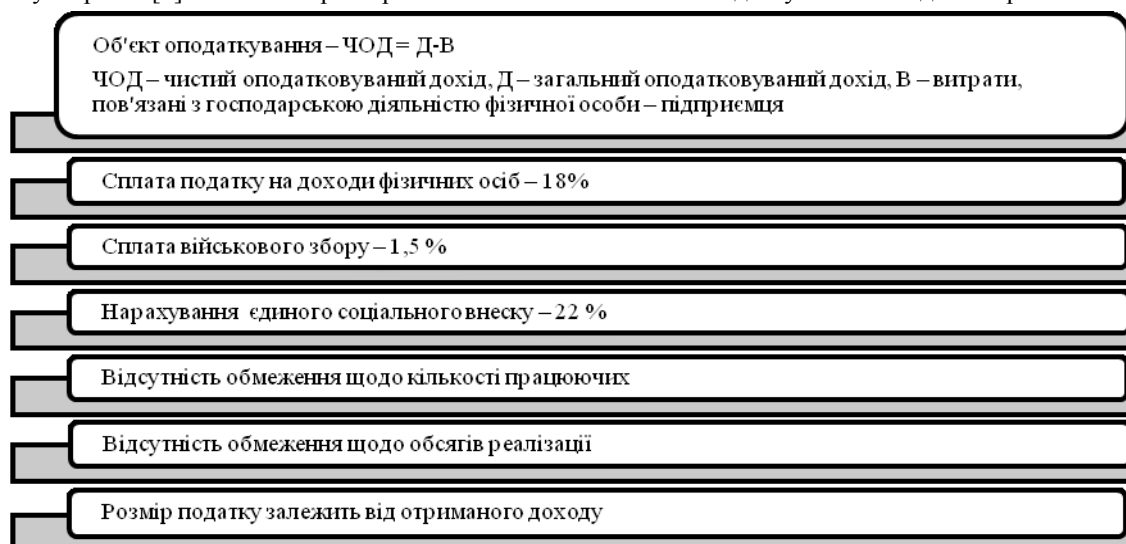


Рис. 2. Основні характеристики загальної системи оподаткування

Аналізуючи дані, наведені на рис. 2, варто зазначити, що однією з головних переваг загальної системи оподаткування фізичних осіб є те, що розмір сплачених доходів напряму залежить від розміру отриманих доходів та понесених витрат. Таким чином, якщо у фізичної особи-підприємця відсутні доходи та витрати за звітний період, то перераховані податки він не платить.

Окрім переваг, загальній системі оподаткування характерні ще й недоліки, до яких належать складність ведення загальної системи оподаткування, оскільки необхідно постійно вести облік доходів та витрат, при цьому документально їх підтверджувати. Важливим є зазначити, що при цьому до витрат включають ті витрати, які є документально підтвердженими і належать до витрат операційної діяльності.

Щодо спрощеної системи оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців, варто зазначити, що вона регулюється главою 1 «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності» розділу XIV «Спеціальні податкові режими» Податкового кодексу України. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 Податкового Кодексу, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених главою 1 розділу XIV ПКУ, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [3]. Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на групи платників єдиного податку, що наведені на рис. 3.

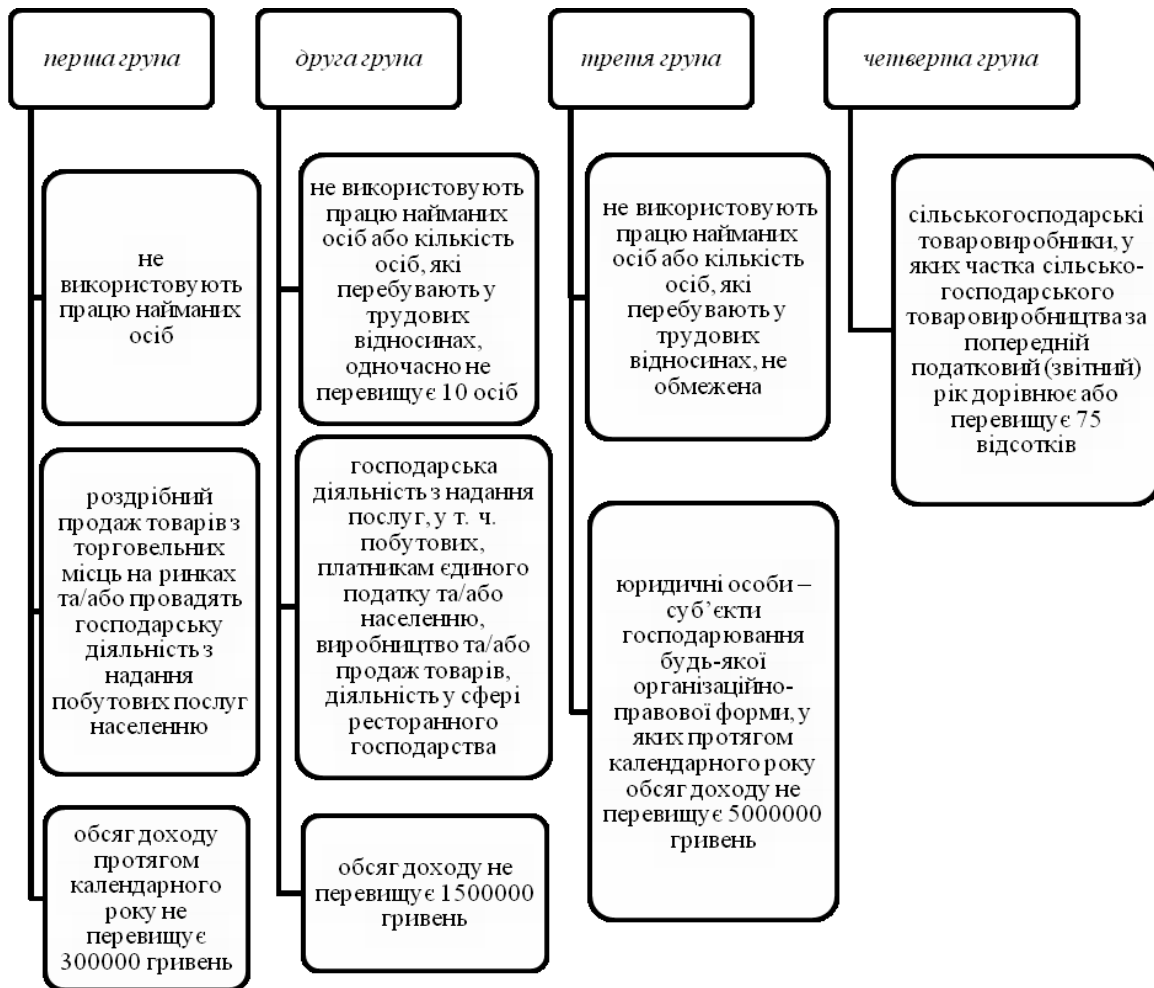


Рис. 3. Групи платників Єдиного податку, які застосовують спрощену систему

Проаналізувавши наведені групи платників єдиного податку, можна зробити висновок, що фізичні особи-підприємці мають право обирати в залежності від особливостей своєї діяльності та наявних обмежень будь-яку із наведених чотирьох груп єдиного податку.

Ставки єдиного податку для платників першої групи встановлюються у відсотках від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, для другої групи платників єдиного податку – у відсотках від розміру мінімальної заробітної плати (фіксовані ставки). Зокрема, Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 р. установлено такий розмір основних мінімальних соціальних стандартів у 2018 році:

- 1) мінімальна заробітна плата: з 1 січня – 3723,00 грн.;
- 2) прожитковий мінімум на працездатних осіб: з 1 січня 2018 року – 1762 гривні, з 1 липня – 1841 гривня, з 1 грудня – 1921 гривня [4].

Таким чином ставки єдиного податку у 2018 році у розрізі груп наведено у табл. 1.

Окрім єдиного податку фізичні особи підприємці, що перебувають на спрощеній системі оподаткування сплачують єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у сумі 819,06 грн. Основні характеристики спрощеної системи оподаткування наведені на рис. 4.

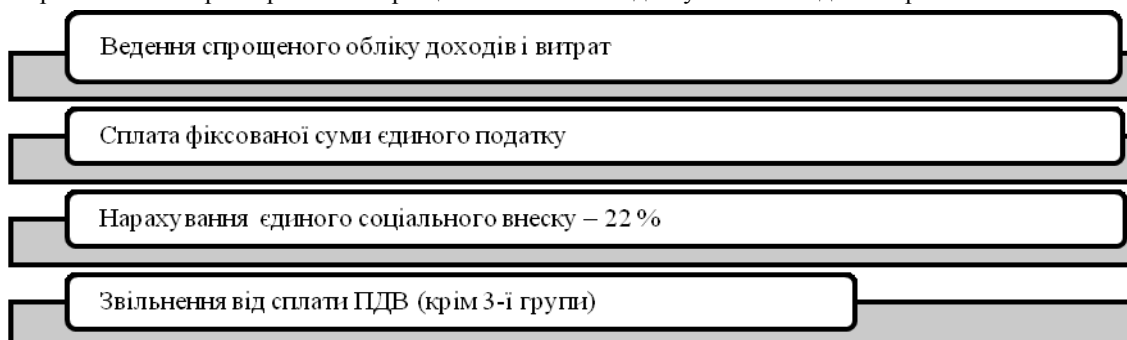


Рис. 4. Основні характеристики спрощеної системи оподаткування для фізичних осіб

Таблиця 1

Ставки єдиного податку у 2018 році		
Група	Ставка єдиного податку	Розрахунок
Перша група	у межах до 10 відсотків розміру прожиткового мінімуму	$10\% \cdot 1762 = 176,20$ грн.
Друга група	у межах до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати	$20\% \cdot 3723,00 = 744,60$ грн.
Третя група	1) 3 відсотки доходу – у разі сплати податку на додану вартість згідно з ПКУ; 2) 5 відсотків доходу – у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку	
Четверта група	розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду: - для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) – 0,95; - для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,57; - для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,57; - для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,19; - для земель водного фонду – 2,43; - для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту – 6,33	

Спрощена система оподаткування для фізичних осіб-підприємців є більш лояльною та зрозумілою в адмініструванні, ніж загальна. Також вона є більш зручною у користуванні для фізичних осіб-підприємців, що тільки розпочинають свою підприємницьку діяльність.

Висновок. Отже, аналізуючи вищезазначену інформацію, варто зазначити, що як загальна, так і спрощена системи оподаткування мають свої переваги і недоліки. Перевагами загальної системи оподаткування є: необмеженість у кількості працівників, обсягах отриманих доходів та виборі будь-якого виду діяльності, а недоліком – обов'язкове ведення значної кількості облікових документів. Перевагами ж спрощеної системи є ведення меншого обсягу облікових операцій, нижчі ставки податку, недоліками – обмеження у кількості працівників, обмеження річного обсягу доходу, заборона займатись окремими видами господарської діяльності. При виборі системи оподаткування необхідно прорахувати наперед всі переваги та недоліки цих систем, зважити на вид діяльності, в якому фізична особа-підприємець планує працювати, орієнтовні доходи та обрати найбільш оптимальну як в адмініструванні, так і в оподаткуванні.

Література

1. Коцупатрий М. М. Системи оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців в Україні / М. М. Коцупатрий, С. І. Ковач, К. В. Безверхий // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10. – С. 183–194. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_10_27
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Про Державний бюджет на 2018 рік : закон України від 07.12.2017 р. № 2246-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

References

1. Kotsupatryi M. M. Systemy opodatkuvannia diialnosti fizychnykh osib-pidpriemtsiv v Ukraini / M. M. Kotsupatryi, S. I. Kovach, K. V. Bezverkhyy // Aktualni problemy ekonomiky. – 2012. – № 10. – S. 183-194. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_10_27
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy. Vid 16 sichnia 2003 r. № 436-IV [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Podatkovy`j kodeks Ukrainy` vid 02.12.2010 r. № 2755-VI [Elektronny`j resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
4. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth na 2018 rik» vid 07.12.2017 r. № 2246-19 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

Рецензія/Peer review : 11.07.2018

Надрукована/Printed : 06.09.2018

Рецензент: д. е. н., проф. Войнаренко М. П.